

матизації дій, що, своєю чергою, привело до зниження затрат на отримання і обробку звітності. Спостерігається збільшення витрат часу на видачу податкових накладних контрагентам у разі недостатньої величини суми, дозволеної для реєстрації податкових накладних в єдиному реєстрі, а також додаткове відволікання обігових коштів. Має місце ускладнення процесу адміністрування ПДВ у певних питаннях, оскільки існує досить велика залежність від технічних ресурсів платника податку. Чинним законодавством не вирішено питання відповідальності фіскальних органів за допущення методологічних і технічних помилок, а також порушення чинного законодавства, внаслідок яких платник податку може зазнати збитків. Однак можна сподіватись, що цей етап є лише перехідним і удосконалення системи адміністрування з часом дасть свої результати.

Список використаних джерел:

1. Грицюк А.Г. Перспективи попередження зловживань з ПДВ запровадженням спеціальних рахунків / А.Г. Грицюк // Форум права. – 2011.– № 3. – С. 178–185. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
2. Греца С.М. «Правові аспекти запровадження електронного адміністрування податку на додану вартість в Україні» / Греца [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vjhr.sk/archive/2014_2/19.pdf
3. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи», Закон України від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
4. «Податковий кодекс України» від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Сокотенюк С.М. Особливості прийняття та застосування електронного адміністрування ПДВ в Україні / С.М. Сокотенюк. // Ефективна економіка. – № 2, 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4859>

УДК 347.73:336.226(477)

КОРОВ'ЯК О.Я.

**ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Проаналізовано основні проблеми вступу України до Євросоюзу. Розглянуто аспекти адаптації українського законодавства до вимог і стандартів ЄС. Наголошено, що адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає у зближенні національного законодавства із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в межах ЄС, сприятиме поступовому зростанню рівня життя населення. Адаптація національного законодавства до законодавства міжнародних організацій здійснюється уповноваженими органами державної влади шляхом правотворчості, планування, координації та контролю. Адаптація є складовою інтеграційних процесів, передумовою гармонізації національного законодавства із законодавством міжнародних організацій.

Ключові слова: адаптація законодавства, інтеграція, Європейський Союз, правова система.

© КОРОВ'ЯК О.Я. – кандидат юридичних наук, провідний фахівець факультету № 4 (Львівський державний університет внутрішніх справ)

Проанализированы основные проблемы вступления Украины в Евросоюз. Рассмотрены аспекты адаптации украинского законодательства к требованиям и стандартам ЕС. Отмечено, что адаптация законодательства Украины к законодательству ЕС заключается в сближении национального законодательства с современной европейской системой права, которое обеспечит развитие политической, предпринимательской, социальной, культурной активности граждан Украины, экономическое развитие государства в рамках ЕС, будет способствовать постепенному росту уровня жизни населения. Адаптация национального законодательства к законодательству международных организаций осуществляется уполномоченными органами государственной власти путем правотворчества, планирования, координации и контроля. Адаптация является составляющей интеграционных процессов, предпосылкой гармонизации национального законодательства с законодательством международных организаций.

Ключевые слова: адаптация законодательства, интеграция, Европейский Союз, правовая система.

It analyses main problems of Ukraine's accession to the EU. Issues of adaptation of Ukrainian legislation to the requirements and standards of the EU. Noted that adaptation of Ukrainian legislation to the EU legislation consists in the approximation of national legislation with contemporary European legal system which would ensure development of political, entrepreneurial, social, cultural activity of Ukrainian citizens, economic development of the state within the EU, will contribute to a gradual increase in the standard of living of the population. Adaptation of national legislation to the legislation of international organizations is realized by authorized organs of state power through law-making, planning, coordination and control. Adaptation is a component of the integration process, prerequisite for the harmonization of national legislation with that of international organizations.

Key words: adaptation of legislation, integration, European Union, legal system.

Вступ. Зовнішня інтеграція України у світовий економічний простір відіграє важливу роль у розвитку вітчизняної економіки, саме тому Україна зацікавлена в сприятливому середовищі, яке спрощувало б доступ до зовнішніх ринків і забезпечувало стабільні торговельні потоки на основі постійного підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є новим форматом відносин, спрямованим на створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ) Україна – ЄС і поступову інтеграцію України до внутрішнього ринку Євросоюзу.

Стан дослідження. Важливий науковий внесок у дослідження питань розвитку та становлення вітчизняного адміністративного законодавства, його подальшого вдосконалення з метою узгодження з європейськими стандартами і нормами зробили такі вчені, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.Т. Білоус, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Н.Р. Нижник, С.Г. Стеценко, Т.А. Коломоєць, Н.М. Пархоменко, В.О. Шамрай, В.К. Шкарупа та ін.

Результати дослідження. Орієнтуючись на досвід нормотворчої діяльності членів ЄС, необхідно максимально визначити й реалізувати правові норми та принципи національної правової системи з урахуванням норм і принципів європейського права [3, с. 4].

Відповідно до стратегії євроінтеграції нашої держави адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає у зближенні національного законодавства із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в межах ЄС, сприятиме поступовому зростанню рівня життя населення. Імплементация положень європейського законодавства, передбачена економічною частиною Угоди про асоціацію (УА), є вкрай важливою в контексті проведення реформ, оскільки положення угоди можуть та повинні слугувати основою для нової моделі соціально-економічного розвитку України. Тому під час розробки концепції та програми секторальних економічних реформ необхідно відразу враховувати вимоги базових Директив ЄС, гармонізація з якими передбачена угодою.

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) має бути створена протягом 10 років з моменту набрання чинності УА. Загалом, аби ПВЗВТ почала діяти, Україна має імплементувати близько 200 нормативно-правових актів ЄС, міжнародних договорів та стандартів.

2015 рік доцільно використати для підготовки та обговорення законопроектів, які гармонізують вітчизняне законодавство з базовими Директивами ЄС, що регулюють взаємовідносини в основних напрямках торгівлі [1, с. 4].

Для імплементації європейського законодавства Україні необхідно провести низку реформ:

– реформа державної служби. Базова реформа, яка дозволить модернізувати основний інструмент (державну службу), необхідний для забезпечення на адміністративному рівні успішного проведення реформ. Без її проведення більшість реформ будуть приречені на саботаж з боку чиновників;

– реформа антикорупційного законодавства. Передбачається усунення умов і стимулів для здійснення корупційних діянь, забезпечення невідворотності покарання за вчинення корупційних діянь, обмеження впливу приватного капіталу на політику;

– дерегуляційна реформа. Демонтаж старої регуляторної системи, успадкованої з радянських часів, яка розрахована на функціонування в умовах командно-адміністративної системи, та створення нової регуляторної системи, що відповідає сутності та потребам ринкової економіки. Реалізація цієї реформи дозволить покращити інвестиційний та бізнес-клімат;

– податкова реформа. Головний акцент – суттєве спрощення адміністрування податків, відмова від застосування системи авансових податкових платежів, зниження фіскального тиску на фонд заробітної плати [1, с. 5].

Незважаючи на досить велику кількість наукових досліджень, пов'язаних із характеристикою різних аспектів зближення правової системи України з міжнародним правом, слід наголосити, що наразі є відсутніми комплексні теоретико-правові пошуки.

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є однією з основних складових процесу інтеграції України до ЄС, що є пріоритетним напрямком української зовнішньої політики. Це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність *acquis communautaire* [3].

Відповідно до розділу II Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. *acquis communautaire* (*acquis*) – це правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в межах Європейського Співтовариства, спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ [4].

Адаптація (лат. *adapto* – пристосовую) – це процес пристосування до умов, які змінюються; у міжнародному праві адаптація є процесом приведення національного законодавства до норм і стандартів міжнародного права шляхом удосконалення національного законодавства (внесення змін і доповнень, прийняття нових нормативно-правових актів), укладання або приєднання до міжнародних договорів [2, с. 338].

Адаптація національного законодавства до законодавства міжнародних організацій здійснюється уповноваженими органами державної влади шляхом правотворчості, планування, координації та контролю. Адаптація є складовою інтеграційних процесів, передумовою гармонізації національного законодавства із законодавством міжнародних організацій. Це планомірний процес, що охоплює декілька послідовних етапів, на кожному з яких має досягатись певний ступінь відповідності національного законодавства міжнародно-правовим нормам і стандартам.

Стандартизація – це діяльність, що полягає у встановленні положень для загального і багаторазового застосування щодо наявних чи можливих завдань з метою досягнення оптимального ступеня впорядкування у певній сфері, результатом якої є підвищення ступеня відповідності продукції, процесів та послуг їхньому функціональному призначенню, усунення бар'єрів у торгівлі і сприяння науково-технічному співробітництву. В результаті впровадження стандартизації створюється стандарт. Тобто документ, що встановлює для загального і багаторазового застосування правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній галузі, розроблений у встановленому порядку на основі консенсусу (мається на увазі згода всіх зацікавлених сторін з урахуванням більшості їхніх вимог). В якості об'єкта стандартизації можуть виступати продукція, процеси та послуги, зокрема, матеріали, складники, обладнання, системи, їх сумісність, правила, процедури, функції, методи чи діяльність.

Уніфікація права (франц. *unification*, від лат. *unus* – один і *facere* – робити) – це процес приведення чинного права до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню подібних або близьких видів суспільних відносин; зумовлена усклад-

ненням суспільного життя і розвитком суспільних відносин; стосується як правотворчості, так і правозастосування [2, с. 339].

Необхідність уніфікації в праві виникає під час утворення нових держав, на території яких діють складові різних правових систем; формування єдиної правової системи союзних держав; у процесі зближення правових систем держав, які утворюють різні міждержавні об'єднання, тощо. В історичній ретроспективі характерним прикладом уніфікації в праві була систематизація радянського законодавства в 1950–1960-х рр. на засадах галузевих Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік. У сучасний період уніфікаційні процеси здійснюються країнами в рамках СНД, ЄС тощо. Скандинавські країни (Данія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція) уніфікували морське, торговельне, договірне, вексельне, сімейне, спадкове, зобов'язальне законодавство; законодавство про інтелектуальну власність. Це сприяє інтеграції правового регулювання у міжнародних відносинах, зближенню національного і міжнародного права, забезпеченню гармонізації правових систем. Головними методами уніфікації в праві є систематизація національного законодавства, імплементація норм міжнародного права у національне законодавство, його адаптація до вимог міжнародного права тощо.

Імплементація (англ. implementation – здійснення, виконання) – це процес транспонування актів законодавства, включаючи створення порядку та процедур їхнього впровадження (імплементація у вузькому розумінні); цей процес також включає тлумачення, практику застосування, забезпечення дотримання та виконання норм права органами державної влади (імплементація в широкому сенсі) [2, с. 339].

У міжнародному праві – це фактична реалізація міжнародних зобов'язань на національному рівні, а також один із способів включення міжнародно-правових норм у національну правову систему за умови дотримання мети міжнародних норм.

Способами імплементації є інкорпорація (міжнародно-правові норми без змін відтворюються у нормативно-правових актах держави, що імплементує міжнародні норми), трансформація (відбувається переробка міжнародних норм під час перенесення у національне законодавство з метою урахування національних особливостей, зокрема юридичної техніки), а також загальна, приватна або конкретна відсилка (міжнародно-правові норми безпосередньо не включаються у текст закону, в якому міститься інформація про нього) [2, с. 339].

Процес адаптації охоплює усі сфери законодавства, визначені в Угоді про партнерство та співробітництво. До пріоритетних належать ті сфери законодавства, від зближення яких залежить зміцнення економічних зв'язків України й країн-членів ЄС.

В Україні вже протягом тривалого часу здійснюються заходи з інтеграції держави в європейський правовий простір і виконання нею зобов'язань, узятих у межах Угоди про партнерство та співробітництво. Президентом України видано низку указів, зокрема «Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством» № 148 від 24.02.1998 р. [4], «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» № 615 від 11.06.1998 р. [5], «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» № 145 від 09.02.1999 р. [6]. Ці нормативно-правові акти заклали фундамент усебічного забезпечення процесу адаптації.

Аналіз процесу наближення українського законодавства до правової системи ЄС дає змогу виявити проблеми, що потребують нагального розв'язання, і запропонувати підходи до підвищення ефективності цього процесу. Адаптація українського законодавства до законодавства ЄС відбувається одночасно з правовою реформою в Україні. Держава має оновити законодавство відповідно до міжнародних принципів і стандартів, оскільки до цього часу в її правовій базі зазначених принципів і стандартів не було.

Чинна законодавча база України є суперечливою, нестабільною, а тому недосконалою. Однак ЄС особливе значення надає саме якості правових актів. Рада ЄС прийняла спеціальне рішення щодо правил їх підготовки, за якими правовий акт має бути чітким, однозначним, без надмірного застосування скорочень, не містити жаргонних висловів, надто довгих фраз, незрозумілих посилань на інші тексти, ускладнень для його читання. Україні також потрібно враховувати економічні, політичні та соціальні наслідки прийняття відповідних актів законодавства, адаптованих до вимог законодавства ЄС.

Аналізуючи розвиток вітчизняної та зарубіжної правової думки, можна виокремити кілька цілей адаптації права України до права ЄС: набуття членства в ЄС, проведення адміністративної, якісної судової реформи, утвердження верховенства права та демократизація суспільних процесів, сприяння доступу українських підприємств на ринок ЄС, залучення іноземних інвестицій, усунення небажаних наслідків розширення ЄС тощо.

Актуальною проблемою є недосконалість, а подеколи й суперечливість нормативно-правових актів, що негативно впливає на процес реалізації прав і виконання обов'язків усіма суб'єктами суспільних відносин, сповільнює розвиток України як правової держави.

Одним із шляхів розв'язання зазначеної проблеми в Україні є законодавче врегулювання процесу прийняття нормативно-правових актів суб'єктами нормотворення та врахування положення, що необхідною умовою й головним принципом нормотворчого процесу є законність як об'єктивна властивість права загалом.

Висновки. Отже, створюючи національну державну правову систему відповідно до норм ЄС, необхідно одночасно з адаптацією вже наявних законів приймати нові, узгоджені з правовим полем ЄС, законодавчі акти. Важливо зважити на те, що процес адаптації законодавства України вимагає злагодженої співпраці всіх гілок влади.

Список використаних джерел:

1. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: торговельна та бюджетно-податкова сфери // Угода про асоціацію: економічні тригери : матер. Міжнар. конф. (12 березня 2015 р.) ; Міжнар. центр перспект. досліджень (МЦПД). – 43 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icps.com.ua>.
2. Пархоменко Н.М. Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом: методи, етапи, види / Н.М. Пархоменко // Часопис Київського університету права. – 2012/1. – С. 338–342.
3. Матеріали Урядового порталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України № 1629-IV від 18.03.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
5. Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : постанова Кабінету Міністрів України № 1496 від 16.07.1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – С. 168.
6. Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади : Указ Президента України № 145 від 09.02.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/145/99>.

УДК 342.922

МОРОЗ С.С.

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Статтю присвячено проблемам та особливостям інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів Державної фіскальної служби України. Проаналізовано та визначено основні поняття, що пов'язані з інформаційними технологіями та базами даних, які використовують працівники підрозділів правової роботи під час здійснення правового забезпечення діяльності Державної фіскальної служби України, претензійно-позовної роботи.

Ключові слова: органи ДФС України, підрозділи правової роботи, інформація, інформаційні технології, інформаційні ресурси, бази даних, інформаційно-аналітичне забезпечення, інформаційні системи, аналітичні комплекси, претензійно-позовна робота.

© МОРОЗ С.С. – здобувач кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки (Університет державної фіскальної служби України)